

Bijlage 1 – Context van de Amsterdamse stadslandbouw

Amsterdam heeft een voedselbeleid sinds 2007. In de periode tussen 2014 en 2018 heeft het gemeentebestuur geen breed voedselbeleid gevoerd, maar veeleer alle beschikbare middelen ingezet op het gezondheidsaspect van voedsel; met succes. Jammer genoeg is dit ten koste gegaan van een integraal voedselbeleid waarin economische, sociale, klimaattechnische, bodemkundige en andere aspecten op gelijke wijze en verweven aan bod komen. Zo'n integraal beleid werd wel aangekondigd in de voedselvisie welke door de gemeenteraad is aangenomen in 2013. In 2018 heeft een nieuw, progressief College alsnog de hand aan de ploeg geslagen. Dit resulteert nu in een Voedselstrategie waarin stadslandbouw een centrale plek krijgt. Stadslandbouw is ook een hoeksteen van het beleid voor Amsterdam Circulair 2050 en in het vigerende groenbeleid.

Als ondersteuning voor de gemeentelijke voornemens hebben een 35-tal stakeholders in het voorjaar van 2020 een Voedselmanifest aangeboden aan de coördinerend wethouder voor voedsel, waarin stadslandbouw wederom een centrale plaats inneemt. Jammer genoeg is (nog) geen van deze partijen een reguliere gesprekspartner voor de gemeente. Het dichtste bij komt de Stichting Voedsel Verbindt, opgericht door 2 provincies, een aantal gemeenten en (onderwijs)instellingen. De gemeente Amsterdam is in de zomer van 2020 toegetreden tot de stuurgroep van deze stichting en stemt daar haar voedselbeleid af met regionale partners.

Wel is er, zeker in 2020, momentum om het voedselsysteem lokaler te maken. Door corona is een Support Your Locals campagne gestart door oa Food Cabinet <https://supportyourlocalsnl.nl/>. De Rabobank lanceerde in september een korte ketenprogramma (Food Forward). En eind oktober heeft de gemeente een intentieverklaring getekend voor de Regionale Alliantie Korte Ketens, die moet zorgen voor 25% verkoop van lokaal geproduceerd voedsel in 2030 in de regio Amsterdam <https://taskforcekorteketen.nl/regionale-alliantie-amsterdam/>, o.a. door een slimme logistiek en datagebruik. De Gezonde Stad heeft nieuw leven geblazen in het digitale platform Van Amsterdamse Bodem, waar alle initiatieven die een relatie met voedsel hebben te zien zijn voor de Amsterdammer. Food Council MRA werkt aan een project om De Nieuwe Markt te bevorderen. Daarnaast is sinds juli '20 Local2Local actief rond Amsterdam, om grote afnemers van streekproducten te bedienen met een bestelsysteem.

Op nationaal niveau wordt gewerkt aan de (gebiedsgerichte) voedseltransitie door middel van netwerken als www.g1000landbouw.nl, www.oogstvanmorgen.net en [Home - Transitiecoalitie Voedsel](#). Jammer genoeg zijn daar nog weinig partners uit de regio Amsterdam bij betrokken. De Food Council MRA is een platform dat een aantal burgerinitiatieven rond voedsel in Amsterdam en de regio verbindt, maar het heeft onvoldoende massa om te kunnen optreden als gezaghebbend aanspreekpunt voor de gemeente Amsterdam. Er is een Groenplatform Amsterdam (GPA), maar dat behartigt de belangen van groen en een klein beetje van moestuinen, maar niet de belangen van een lokaal voedselsysteem. En er is een Stichting Eetbaar Amsterdam, maar die richt zich uitsluitend op de buurttuinen waar het gaat om zelfvoorziening en ontmoeting. Er is een [Regionale Ontwikkelingsmaatschappij](#) in de maak in de MRA en provincie NH, met geld om oa de economie te verduurzamen, waaronder de landbouw. Er is een lacune op het gebied van bundeling van krachten in Amsterdam, een partij die helpt om de voedselgemeenschappen / stadslandbouworganisaties te vertegenwoordigen, en de gemeente lijkt naar een aanspreekpunt te zoeken (voor wethouder en gemeente, provincie, onderwijs en wetenschap, de voedselindustrie en sectorale instellingen). Minister Schouten en de provincie Noord-Holland kijken ook naar het belang van korte ketens, vanuit beleidsonderwerpen als vergroting verdien capaciteit van agrariërs, versterking en verbinding boer-burger, stimulering kringlooplandbouw en plattelandsontwikkeling. De Minister kreeg een 22-tal beleidsvoorstellen aangereikt: <https://www.aardeboerconsument.nl/wp/wp-content/uploads/2020/07/20-07-01-Duurzame-Korte-Keten-Beleidsvoorstellen-2020-1.pdf>. LNV laat op dit moment onderzoek doen (door Wageningen Economic Research) naar welke agrarische bedrijven al afzetten aan de korte keten en om welke omzetten het gaat, en naar waar sectoren en stakeholders behoefte aan hebben, voor de ontwikkeling van beleid door overheden. Twee leden van het kernteam deden in januari '21 mee aan een expert meeting.

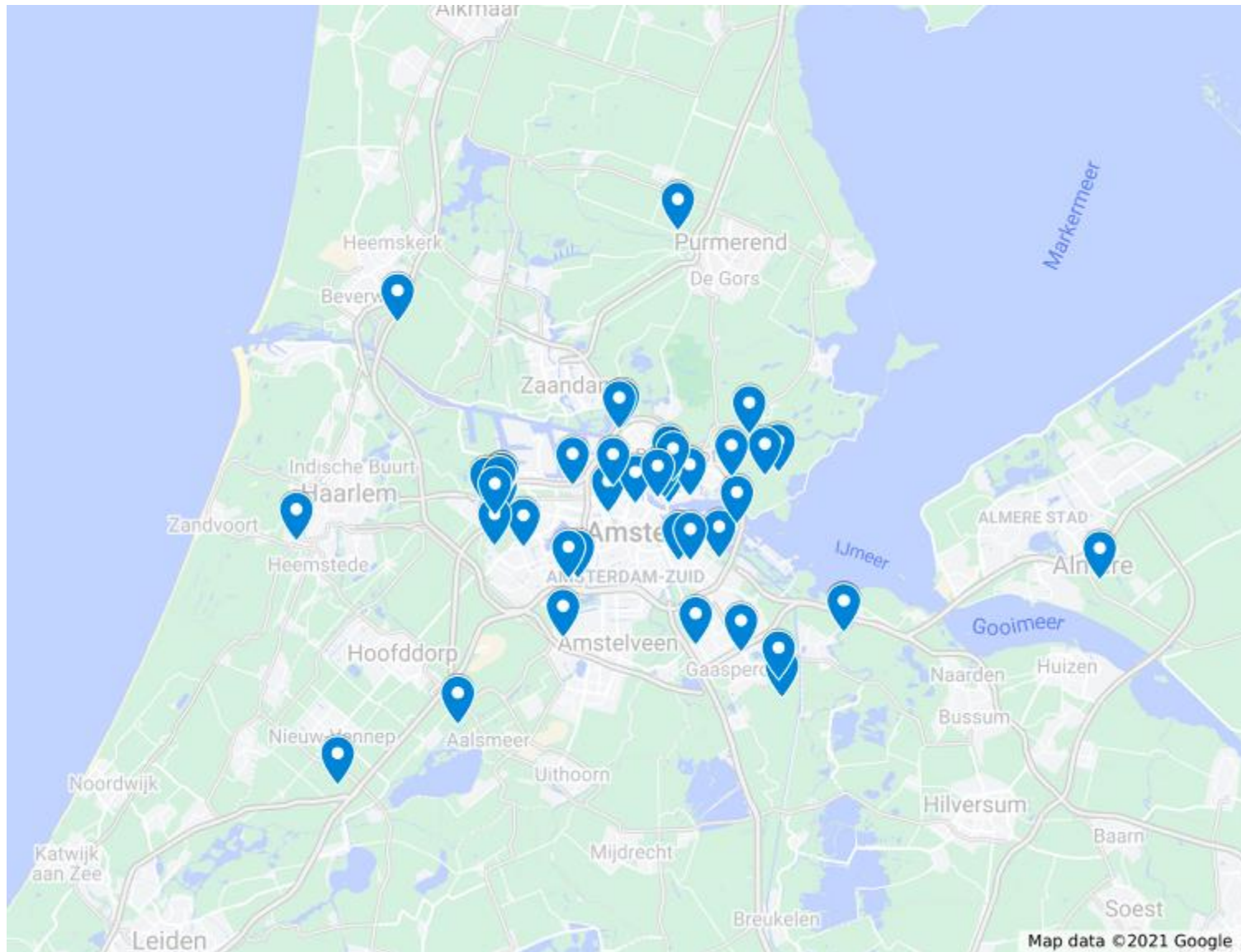
Bijlage 2 – Lijst stadslandbouworganisaties benaderd voor de Verkenning

Nr.	Naam	Type	Persoon	Locatie	Interview	Belang SSLA
1	Bloei & Groei	Buurttuin	Ama Koranteng Kumi	Zuidoost en Nieuw West	Interview: afgemeld	
2	Stadsboerderij Osdorp	Buurttuin	Martin ten Brinke	Nieuw West	Interview	Ja
3	Voedseltuin IJplein	Buurttuin	Annemarie Verschoor, Arnold v.d. Valk	Amsterdam Noord	Enquête ingevuld	Ja
4	Kas Kantine	Buurttuin	Menno Houtsma	Nieuw-West	Enquête ingevuld	Ja
5	Anna's Tuin en Ruigte	Buurttuin	Esther Krop	Amsterdam Oost	Enquête ingevuld	Misschien
6	I Can Change The World With My Two Hands	Buurttuin	Diverse personen	Amsterdam - West		
7	Pluk! Groenten van West	CSA	Ilja Kerkhof	Amsterdam-Nieuw West	Interview	Ja
8	Stadsgroenteboeren	CSA	Andres Jara, Julia Crijnen, Laura Wüthrich, Lisa Fellmann, Milo Buur	Amsterdam-Nieuw-West	Interview	Ja
9	Tuinen van Hartstocht	CSA	Pieter Heyning	Abcoude/Zuidoost	Interview	Ja
10	Stadstuinderij NoordOogst	CSA	Marijke Droog	Amsterdam-Noord	Enquête ingevuld	Ja
11	De Groente Amsterdammer	CSA	Kasper Hoex	Beverwijk		
12	Vers van de Vecht	CSA	Sanne Smeets		Interview	Ja
13	Zeeburgervoedselbos (in opzet)	Initiatief in oprichting	Patrick Huntjens	Zeeburgereiland / Delft	Interview	Ja
14	St Pans Paradijs	Initiatief in oprichting	Lex Meine	Centrum	Interview	Ja
15	The Urban Food Garden	Initiatief in oprichting	Nayele Buddista	Amsterdam		
16	De Groene Griffioen	Stadslandbouw algemeen	Boy en Wendela Griffioen	Weesp	Interview	Ja

17	Zorgboerderij De Breedijk Hoeve	Stadslandbouw algemeen	Ingrid Breedijk	Landelijk-noord	Interview	Ja
18	Soeptuin Noord / Moestuinschool	Stadslandbouw algemeen	Nancy Wiltink	Amsterdam-Noord	Interview	Ja
19	Kwekerij Osdorp	Stadslandbouw algemeen	Jeroen Rijpkema	Amsterdam Nieuw west	Interview	Nee
20	Dikhoeve	Stadslandbouw algemeen	Willem en Laura	Ransdorp	Interview	Ja
21	Fortboerderij Dijkzicht	Stadslandbouw algemeen	Paul Bos	Aalsmeer	Interview	Nee
22	Kaasboerderij Geingenoege	Stadslandbouw algemeen	Fam. Hogenhout	Abcoude	gesproken n.a.v. enquête	Ja
23	Theo's Tuin, St IVV	Stadslandbouw algemeen	Theo Hagendoorn	Nieuw West	Interview: afgemeld	
24	50/50 Green	Stadslandbouw algemeen	Chiel Naber	Amsterdam-Noord	Interview	Ja
25	Fruittuin van West	Stadslandbouw algemeen	Wil Sturkeboom	Amsterdam-nieuw West	Interview	Ja
26	Appel van Opa	Stadslandbouw algemeen	Rogier Tan	Haarlem		
27	De Aardappelboer	Stadslandbouw algemeen	Arwin Bos	Nieuw Vennepe		
28	Geitenboerderij Ridammerhoeve	Stadslandbouw algemeen		Amstelveen		
29	Zorgboerderij Ons Verlangen	Stadslandbouw algemeen		Zunderdorp		
30	Smaak Groenten, Tuinen van West	Stadslandbouw algemeen	Arthur Nooren	Beemster		
31	Maatschap Bijma-Meekel	Stadslandbouw algemeen	Wim Bijma	Amsterdam Nieuw West		
32	Stadsboerderij Almere	Stadslandbouw algemeen	Tineke van den Berg	Almere	Enquête ingevuld	Misschien
33	Whats Growin On?	Stadslandbouw algemeen	Miikka Puikkonen en Carolina	Amsterdam-West		
34	Voedselbos Amsterdam Zuidoost (vbazo)	Stadslandbouw algemeen	Renate Nollen, Debra Solomon	Amsterdam Zuidoost	Enquête ingevuld	Misschien

35	Voedselbos in Houtrakpolder	Stadslandbouw algemeen	Jelle Fekkels en Martin Kullik van Steinbeisser	Houtrakpolder	Interview	Ja
36	Spruitje Greens	Stadslandbouw algemeen	Jonael en Ruuf van der Sloot	Amsterdam Nieuw West		
37	Boerderij Bijlsma	Stadslandbouw algemeen	Pieter Bijlsma	Nieuw-Vennep		
38	MijnStadstuin	Stadslandbouw algemeen	Sem Roefs	Amsterdam NW		
39	NoordOogst	Stadslandbouw algemeen	Ron van Echteld	Amsterdam Noord	Testinterview	Ja
40	Biopolder Lutkemeer	Stadslandbouw algemeen	Alies Fernhout	Amsterdam Nieuw West	Interview	Ja
41	De Herkomst	Stadslandbouw algemeen	Dirk Koolen	Amsterdam - West		
42	Hemelse Tuinen	Stadslandbouw algemeen	Rozemarijn Kuiper	Amsterdam Oost		
43	Restaurant De Kas	Stadslandbouw algemeen		Amsterdam Oost		
44	GrowX	Vertical farming	Ard van de Kreeke	Amsterdam Zuidoost	Testinterview	Ja
45	Hrbs	Vertical farming	Philip van Traa	Nieuw West	Enquête ingevuld	Nee
46	Onefarm	Vertical farming		Noord		
48	Food Coop Noord	Voedselcoöperatie	Vidary Koster	Amsterdam-Noord	Interview afgemeld	Nee
49	Boeren en Buren	Voedselcoöperatie	Anouk en Laura	Amsterdam-Noord	Interview	Ja
50	Buurderij Woeste Westen	Voedselcoöperatie	Anke Verhees	Amsterdam West	Interview	Ja
51	Bond van Volkstuinders	Volkstuinpark	Annemiek Timmerman	Amsterdam-Noord	Interview	Ja

Bijlage 3 – Kaart van stadslandbouworganisaties (51) in en rond Amsterdam

Bijlage 4 – Interview vragenlijst

	Items	Vragen
Introductie	Motivatie	<i>Wat zijn jouw drijfveren om aan stadslandbouw te doen?</i>
	Bijdrage aan stad en omgeving	<i>Hoe draag je bij aan de stad of omgeving? (door voedsel en mogelijk nog andere waarden of functies, bijv schone bodem, water, biodiversiteit, vastleggen van CO2, sociale functies, recreatie, inspiratie, duurzame economische groei)</i>
		<i>Valt die bijdrage te kwantificeren, bijv naar inkomen, volume productie, mensen bereikt, etc.?</i>
		<i>Word je overal voor betaald?</i>
		<i>Hoe beschrijf je jouw doelgroep aan wie je jouw producten, kennis etc. levert?</i>
Draagvlak	Communicatie f belang van een collectief	<i>Heb je contact met andere initiatieven/bedrijven en is hierbij sprake van hulp of ondersteuning?</i>
		<i>Wat verwacht je van de gemeente voor stadslandbouw bedrijven zoals dat van jou?</i>
		<i>Wordt aan deze verwachting voldaan, vroeger en nu?</i>
		<i>Wat is er in het algemeen nodig om de dienstverlening of houding van de lokale overheid jegens jouw soort bedrijf te verbeteren? (gemeente en stadsdeel)</i>
		<i>Is er volgens jou behoefte aan een organisatie met een intermediaire rol rond stadslandbouw: die de behoeften en signalen uit het veld vertaalt en overbrengt naar de gemeente, beleid beïnvloedt en ambtenaren en bestuurders adviseert?</i>
		<i>Over welke onderwerpen zou het dan vooral moeten gaan, op dit moment?</i>
		<i>Wat zou jij daaraan hebben?</i>
		<i>Over welke onderwerpen zou je graag direct contact met de gemeente willen, dus niet via een intermediaire organisatie? Waarom?</i>
		<i>Wat zijn volgens jou kansen voor de stadslandbouwsector?</i>

	Strategisch belang van een collectief	<i>Waar zie jij persoonlijk kansen voor jouw bedrijf?</i>
		<i>Wat heb jij nodig om deze te verzilveren?</i>
		<i>Waar ervaar jij knelpunten?</i>
		<i>Wat denk je nodig te hebben om voorbij deze knelpunten te komen?</i>
		<i>Waar zie jij in het algemeen verbeterpunten?</i>
	Financieel belang van een collectief	<i>Hoe is je inkomen uit stadslandbouw opgebouwd?</i>
		<i>Als je ook subsidie ontvangt, hoe groot is het aandeel daarvan in je inkomen?</i>
		<i>Als je ook onbetaald werk doet, hoe groot is het aandeel daarvan in tijd?</i>
		<i>Hoe ben je aan land en financiering gekomen?</i>
		<i>Hoeveel betaal je per m2? Welk deel van de opbrengst is dat?</i>
<i>Hoelang heeft het geduurd vanaf het moment dat je begon met voorbereiden tot het moment dat je kon beginnen te produceren?</i>		
	<i>Heb je blijvend de beschikking over deze grond? zo niet waar hangt dat van af?</i>	
	<i>Kost het je veel tijd om zaken hieromheen te regelen?</i>	
	<i>Is het nodig om jouw initiatief financieel gezonder te maken, en wat is daarvoor nodig?</i>	
Samenwerking	Partnerorganisaties	<i>Ondervind of krijg je momenteel al ondersteuning van een andere organisatie of platform?</i>
		<i>Zo ja, steun waarbij en van welke organisatie?</i>
	SSLA	<i>Waar zouden wij als samenwerkingsverband jou bij kunnen helpen, zodat jij nog succesvoller kunt zijn bij je kerntaak of -taken?</i>
		<i>Wat zou hiervan de meeste prioriteit hebben voor jou?</i>
		<i>Zou je bereid zijn op termijn een jaarlijkse bijdrage of lidmaatschap te betalen voor dergelijke ondersteuning?</i>
	<i>Zijn we nog iets vergeten te vragen? Wil je nog iets kwijt?</i>	

Bijlage 5 – Contactpersonen bij de gemeente

De volgende contactpersonen werden genoemd:

- Iris van de Helm; senior ruimtelijk ontwerper
- Mara van der Kleij; adviseur circulaire economie
- Erik Koldenhof; senior programmamanager
- “De stadsecoloog”
- Kees Steeman; beleidsadviseur duurzaamheid
- Mark; Sociale projecten
- Frank Bakkum, Stadslandbouw
- Maarten Poorten; “De voorzitter van het stadsdeelbestuur van Oost”
- Arja Nobel; projectleider bij stadsdeel Nieuw-West
- Linda Kemper; assistent programmamanager Tuinen van West
- Marion Bloem; medewerker Duurzaamheid
- Laurens Ivens; wethouder openbare ruimte en groen, bouwen en wonen, ontwikkelbuurten, dierenwelzijn, reiniging, Stadsdeel Noord
- Marieke van Doorninck; wethouder ruimtelijke ontwikkeling
- Victor Everhardt; wethouder financiën en economische zaken
- Simone Kukenheim; wethouder zorg, jeugd(zorg), beroepsonderwijs en sport
- Agrarische werkgroep; centrale dorpsraad Landelijk Noord
- Gebiedscoördinator Landelijk Noord
- Gebiedsmakelaar stadsdeel Noord
- Afdeling vergunningen
- Afdeling grond en ontwikkeling
- Afdeling ruimte en duurzaamheid
- Afdeling vastgoed
- Afdeling gebiedsontwikkeling
- Femke Halsema; burgemeester
- Ombudsman; Boterbloem